

AMOR CONTRA ROMA

Víctor-M. Amela

Barcelona • Madrid • Bogotá • Buenos Aires • Caracas • Mèxic D.F. • Miami • Montevideo • Santiago de Xile

Títol original: *Amor contra Roma*
Traducció: Emma García Carbassa
1.ª edició: abril 2014

© 2014, Víctor-M. Amela
© Ediciones B, S. A., 2014
Consell de Cent 425-427 - 08009 Barcelona (Espanya)
www.edicionesb.com

La portada reproduceix el plafó que l'autor ha tingut davant del seu escriptori durant la creació d'aquesta novel·la.

Printed in Spain
ISBN: 978-84-666-5485-2
DL B 2.889-2014

Imprès per LIBERDÚPLEX, S.L.U.
Ctra. BV 2249 Km 7,4 Polígono Torrentfondo
08791 - Sant Llorenç d'Hortons (Barcelona)

Tots els drets reservats. Sota les sancions establertes en l'ordenament jurídic, queda rigorosament prohibit, sense autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, així com la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o el préstec públics.

Cum pariter victi femina virque iacent.

(«Quan dona i home cauen vençuts a la vegada.»)

OVIDI, *Ars amatoria*, II, 728

Per a Roser Amills

Preàmbul I:

Fris de fotos*

* Veure portada: Tiberi, Júlia (a dalt)
Ovidi (al mig)
Lívia, August (a baix)

August

August em mira. Inclina lleument la cara cap avall. Ell sempre s'ho mira tot des de dalt. Arrufa el nas, concentrat: no se li escapa res. Des de fa dos mil anys, vigila el món que ell va dissenyar. Cenyeix el seu cap una sumptuosa corona de fulles de roure, privilegi de l'emperador, sota la qual s'entreveu un serrell ordenat, bufó. Les galtes fredes s'escorren fins al delicat mentó, i la boca, de llavis ben perfilats, astuts i hermètics, és la d'algú eloqüent i sorneguer. August m'esguarda des del marbre blanc d'un bust que he trobat fotografiat a Internet: l'he imprès i l'he penjat en un gran plafó davant del meu escriptori.

Alço la vista, em creuo amb aquells ulls sense pupil·les i sense temps, uns ulls que tot ho veuen. Escric una novel·la sobre els dies d'August, vull veure-li la cara a tota hora...

Lívia

A l'esquerra de la imatge he penjat una cara de dona. Ella és Lívia Drusilla, la dona que va ajudar August a ser l'home més poderós del món, la seva fidel esposa durant mig segle. Sota una lligadura floral, un vel aristocràtic que li confereix aire de sacerdotessa li cau sobre les espatlles. Lívia mira cap endavant amb uns ulls una mica bombats d'implacable intel·ligència i amb una voluntat de poder que va enamorar August. Per ella, August va repudiar la seva dona Escribònia, mare de la seva única filla, Júlia! I Lívia, al seu torn, va abandonar el seu marit per casar-se amb Roma, amb August. La boca de Lívia és molt petita, de dona que sap callar i actuar amb impenetrable crueltat i sense alçar la veu, en silenci. Una boca de llavis fins i premuts, de dona capaç de reprimir qualsevol emoció i qualsevol escrúpol quan convé difamar i enverinar. Aquesta boca, aplicada a l'orella d'August, mou el món.

Ovidi

I qui és l'home entre August i Lívia? És el poeta Ovidi, que publicarà l'*Ars amatoria* l'any 2 aC, un manual de seducció per a homes amb consells per a dones. El seu bust, mig de costat, dóna l'esquena a l'emperador, despreocupat de la seva omnipotència. Ovidi llueix uns cabells arrissats i esvalotats, unes celles espesses i arquejades, expressives, un nas recte d'aletes àmplies i una boca càlida i flexible entre iròniques commissures. Els seus trets denoten un esperit entremaliat i superdotat per a l'enginy verbal i la galanteria. És l'esperit juganer i sensual del poeta refinat que canta als fruits sucosos de l'èxtasi sexual... en lloc de cantar als marbres i llorers de la Roma augusta.

Vet aquí, doncs, August i Ovidi, l'un al costat de l'altre. Junts a les fotos, però d'esquena: August anhela la glòria apol·línica de Roma, Ovidi prefereix la dionisiaca. I tots dos revolucionen el món. L'art d'estimar-se d'Ovidi descobreix i explica l'orgasme femení, el plaer sexual de la dona: queda descrit en el seu *Ars amatoria*, fa dos mil setze anys, en aquest 2014, i posa Roma de cap per avall. August, sever, s'inquieta: qui mana més a Roma, ell amb el seu ceptre o aquest poeta amb els seus cants?

August: vas dissimular tot el que vas poder, però vas sentir l'obra d'Ovidi com un desafiament. I continues dissimulant, oi? Però aquí quedarà escrit que vas decretar la

relegació i l'exili d'Ovidi a les tenebres remotes de Tomis. Un poeta! Vas ser ferit en la teva grandesa per un poeta... Tan terrible va ser el que Ovidi et va fer? Quatre anys després de morir tu, va morir Ovidi en el desterrament al qual l'havies condemnat, lluny dels seus lectors. Trist final. Saps com va acabar Ovidi? Llegeix, llegeix... I no em diguis que no et fa mal.

Però la relegació d'Ovidi no va evitar que la seva obra modifiqués la mentalitat occidental. Ovidi inoculara el plaer sexual femení al mapa mental de l'home. Ovidi converteix l'orgasme femení en el que mai abans havia estat: un objectiu masculí, una ciutadella que s'ha de conquerir, un botí que s'ha d'assolir, un tresor. Ovidi, així, feminitza l'home. Ovidi inventa l'amant, el soldat eròtic que empuja l'espasa de la seducció. L'home ja no serà el que era: on abans hi havia només el violador, l'engendrador o el marit, apareixerà l'amant.

August veu la seva viril Roma dissipar-se en aventures galants, festes orgiàstiques, passions venèries... i també conjures contra la seva autoritat. Contrariat, les desbarata sense contemplacions, amb la sang necessària. August, et vas esforçar molt a maquillar les teves degolladisses. De testes que escrigui això...

Ja veig que arrufes el nas...

Júlia

El fris de fotografies del meu escriptori es completa amb unes altres dues cares visibles... més dues d'invisibles. Sobre Ovidi hi ha Júlia, l'única filla de l'emperador August. Júlia no és filla de Lívia, sinó de l'anterior matrimoni d'August. I és l'antítesi de Lívia: llueix un pentinat mundà i a la moda, minuciosament ondulat, que orla una cara carnososa i sensual, de dona que ha decidit gaudir del seu cos en la seva maduresa... i no callar més. Júlia és la dona que ha decidit parlar, moure's, no tancar-se a casa a teixir. Per això alça la barbeta, orgullosa: ha fet vint-i-set anys i se sent fastiguejada d'haver estat un úter per a la successió de l'imperi, sent que s'ha guanyat el dret a desafiar el seu pare i la seva Roma oficial i hipòcrita.

Júlia es pren aquest dret amb un ram de revenja i de ràbia, després d'haver-se lliurat des dels quinze anys als designis del seu pare, després d'haver-li donat cinc néts per adoptar i succeir-lo, després d'haver patit els indesitjats llits conjugals del seu cosí Marcel, de Marc Agripa i de Tiberi, sempre per mandat del pare que diu que l'estima... Vas estimar la teva filla, August? Per això la vas desterrar sense contemplacions a l'illa Pandataria? August, tu vas estimar el poder per sobre de totes les coses... T'empipes? Saps que és així...

Tiberi

I a la dreta de Júlia veig la cara de l'home que va ser el seu tercer i últim marit, Tiberi. El cap massís i adust, el front pla i quadrat, emmarcat per uns cabells molt curts i mandíbules prominents. Tiberi és el fill predilecte de Lívia, fruit del seu primer matrimoni. Un home seriós, reconcentrat, gens jovial.

La cara de Tiberi m'inspira cert tedi i commiseració, per la infelicitat que destil·la, per un cert desemparament. Sent sobre el seu cap el pes de l'ambició d'una mare entosudada a vetllar pel seu futur, a convertir-lo en l'heroi de l'imperi d'August. Però... què vol Tiberi? Potser ni ell no ho sap, potser només vol assolir una vaga i senzilla felicitat. Potser un simple reconeixement, una mena de respecte! Ja que Tiberi és un militar recte, sobri i competent, aguerrit al capdavant de les legions, un general que ha pres tat esforçats serveis a Roma..., i l'ingrat August amb prou feines li rendeix honors per tant d'esforç! Tiberi no cau simpàtic a August, el veu opac, plumbi, rancorós. A August li agrada la gent disciplinada però vivaç.

Tiberi ha de suportar el desdeny d'August, que l'obliga a divorciar-se de Vipsània, la seva estimada esposa, per casar-se amb la intractable Júlia! Lívia hi està d'acord... Tiberi i Júlia es casen, ella amb vint-i-nou anys i ell amb trenta-dos. I Júlia, en lloc de tractar-lo amb consideració,

l'ultratja en relacionar-se amb joves ociosos i llicenciosos, embruta l'honor del seu marit. El greu Tiberi, dominat per la seva mare, humiliat per la seva dona i menyspreat per August, es retira, s'autoexilia a l'illa de Rhodus, a l'altre extrem del Mare Nostrum.

Espera temps millors. Arribaran amb el desterrament de la seva dona.

Juli Antoni

Ja no hi ha més cares visibles en aquest fris de fotografies. Però queda un forat per a dues més... cares invisibles. Una és invisible perquè va ser esborrada per l'esponja de la història. I l'altra... es forma mentre escric aquesta història.

La cara esborrada correspon a Juli Antoni: una cara viril, plena de vitalitat i bellesa, reencarnació de la bellesa hercúlia que va exhibir el seu pare Marc Antoni. Marc Antoni! Aquell desmesurat romà que hauria dominat el món si no se li hagués creuat per davant el murri jovenet Octavi. Octavi va derrotar militarment Cleòpatra i el seu estimat marit Marc Antoni, que es va suïcidar a Alexandria. Juli Antoni era llavors un nen de deu anys, i ara en té trenta-tres i és un home atlètic, bon genet i auriga, d'espatlles i pit amples, cap desafiador i cara viril de trets regulars i definits, cabells molt negres i ondulats, nas recte i fort, i una boca de llavis fermes que prometen somriures captivadors. Sota les celles d'àguila, la mirada de Juli Antoni és resolta i agosarada, fogosa, irresistible.

L'harmonia de les seves faccions bronzejades encobreix una lava molt ardent, una fúria retinguda per la seva educació cortesana, ja que ha estat criat per la bondadosa Octàvia, germana d'August. Romà atractiu i viril, Juli Antoni és aparentment fidel al seu protector August, que l'apre-

cia com si fos un fill. Però la veu de la sang és tan poderosa... A Roma, tothom sap que per les venes de Juli Antoni corre la dionisiaca sang de l'indòmit Marc Antoni... Escriu una obra, *Diomedea*, un cant a un heroi que pot identificar-se amb el seu difunt pare, enemic d'August...

Per què busco i no trobo la cara de Juli Antoni? Ni un senzill bust, ni un segell, un relleu, un mosaic, un gravat, un fresc... Res! Saps què va passar, August? No dissimulis amb mi: sé què és una *damnatio memoriae*! És la supressió de la memòria. La van practicar abans que tu els faraons egipcis que esborraven el record d'un predecessor: ordenaven enderrocar les seves estàtues, destruir efígies, repicar jeroglífics, per suprimir-ne qualsevol menció... Això vas ordenar fer amb el teu estimat Juli Antoni. Amb molta eficàcia: no trobo imatges de Juli Antoni. El vas esborrar molt discretament, per no provocar els antonians, els nostàlgics de Marc Antoni..., però vas ordenar *la damnatio memoriae*.

Ho entenc, t'incomodes. Explicaré el que va passar entre Júlia i Juli Antoni: criats com germans... i convertits en amants! Miraves cap a un altre costat... Com et va doldre quan Lívia t'ho va confirmar tot, amb tants detalls! Així vas saber que Júlia i Juli Antoni ordien plans a la teva esquena. Sufocada la còlera, vas ordenar desterraments i la mort de Juli Antoni. Et disgusta que ho escrigui, però va ser així... Quan els teus soldats van arribar davant Juli Antoni, ell va emular el seu titànic pare: va empunyar l'espasa i es va suïcidar.

Tanques els ulls, August?

Urgídar

L'últim forat buit és per a una cara que no apareix a cap fotografia penjada a Internet, però no a causa d'una *damnatio memoriae*. És una cara que s'està formant en aquestes pàgines, mentre les escric. La cara ovalada d'un jove de divuit anys. Té els cabells gruixuts, de color castany, i uns ulls ametllats de color oliva. Les seves celles llargues s'entretenen en l'entrecella arremolinant-se de tant en tant. Els llavis són carnosos. Té la veu un pèl greu, i això li agrada, perquè té el propòsit d'ensinistrar-la a Roma com a orador i poeta: és un somiador, un mosso fort i seriós, nascut en un dels clans ilerjavons de les muntanyes iberes al sud del riu Hiberus. Es diu Urgídar, nom ilerjavó, i ha decidit volar lluny de casa.

Des de fa mesos, Urgídar m'acompanya i m'assisteix per explicar aquesta història succeïda fa dos mil anys, en un moment de la humanitat en què es forjava la moral en la qual encara avui vivim. El jove iber m'ajuda amb la seva peripècia, que s'enreda amb els jocs tòrrids d'Ovidi, les aspiracions de Juli Antoni, les passions de Júlia, les penes de Tiberi, els ardits de Lívia i la implacable ambició d'August.

August. August em mira amb fredor. No li agrada veure'm conversar amb Urgídar... És clar que no li ve de gust que expliqui ara tot el que va passar.

Preàmbul II:
Venjança augusta

August portava sempre a sobre un tros de pell de foca, convençut que el protegia contra els llamps que Júpiter llançava i que més d'una vegada havien matat algú davant dels seus ulls. L'amo del món i màxim pontífex romà tenia pànic a les tempestes. Consultava astròlegs i sibil·les, nigromants, oracles, àugurs, harúspexs i hepatomants. Tot eren signes. La seva dona Lívia consumava potingues, malediccions i fetilleries apreses de bruixes etrusques i tràcies.

He hagut de protegir-me del poder d'August i per a això he confiat en dos objectes: un tros de metall fos que vaig recollir de la Moleta de Lesera, a Forcall (Castelló), a prop d'Ilercavona, probablement de la seva fundació iberoromana, i una teula d'una de les cases de la Lesera romana.

Lesera, emmurallada pels ibers, va ser convertida en ciutat romana al segle d'August, cap a l'any 15 abans de la nostra era. La Res Publica Leserensis va senyorejar el territori en què prosperaria deu segles després l'alqueria islàmica que es cristianitzaria en el poble medieval anomenat Forcall, a l'actual província de Castelló, solar dels meus pares.

Ha estat una protecció escassa. August i els seus poders segueixen operant per aquí, i m'han esborrat més d'un cop tot el que duia escrit en el meu ordinador sobre aques-

ta història. August em mira. He tornat a escriure-ho tot, en memòria d'Ovidi i d'un jovenet que va sortir de Lesera per viure a la capital del món.

He rondat en diverses ocasions per l'altiplà de Lesera, devastada. Res no permet visualitzar la ciutat hispanoromana més enllà d'uns llenços de muralla ibera i un pedestal de formigó romà on devia alçar-se el foro.

L'autor, Lesera-Roma-Barcino, l'any del bimil·lenari de la mort d'August.

LLIBRE I (any 12 aC)

L'amor és una milícia, tot amant és un soldat.

OVIDI, *Ars amatoria*

August es desperta

L'amo del món dorm en un llit baix ben senzill. La seva alcova és estreta, sense finestres. Un fresc representa les dues grotesques màscares del teatre, la tràgica i la còmica. August les veu cada nit quan se'n va a dormir i cada matí en despertar-se. Li recorden que viu com un actor. De l'excel·lència de la seva funció, en depèn Roma.

Apol·lo, déu tutelar d'August, guia el carro del sol per damunt de l'horitzó i treu el nas sobre Roma. Convé aprofitar-ne cada raig per a la funció, així que August es lleva i s'estira. Amb un tapall i la túnica, tal com ha dormit, el fill del diví Juli Cèsar s'incorpora i es calça. Se cerciora de no posar el peu dret a la sabata esquerra, perquè això li donaria mala sort. Són sabates de sola gruixuda, perquè li agrada semblar una miqueta més alt.

Avui no s'afaita, es renta una mica mans i cames i es raspalla les dents amb pols dentífric, una substància de clofolla d'ou i closca de marisc, os i banyam. Esmorza pa remullat a la llet, una mica de formatge i pasta d'olives. I es disposa per a la *salutatio*, el primer acte de la seva funció diària. Saludarà amb familiaritat i bones paraules les persones que cada matí vénen a presentar-li els seus respectes.

August interpreta a consciència el seu paper de sacrificat pare de Roma: vol ser vist com el primer dels ciuta-

dans, *princeps*, el ciutadà exemplar. Per això viu en aquesta casa del turó del Palatí, sense grans patis, jardins ni salons, sense claustres enlluernadors, marbres rutilants o mosaics sumptuosos. Sap que aquesta sobrietat personal alimenta l'admiració del poble i la confiança del Senat. No vol ser vist com el senyor dominant i arbitrari, sinó com l'amic lleial, infal·lible i imprescindible. Prohibeix que l'anomenin *dominus* ('senyor') i procura que li demanin que faci... el que ell desitja fer. Vol tenir autoritat, diu que menysprea el poder. Té totes dues coses.

S'obren les portes de la casa, va a saludar. Li presenta els seus respectes una multitud formada per clients i persones al seu càrrec. Són la seva força. També alguns senadors, als quals rep amb un petó. Evita que siguin el seu obstacle. I ciutadans que el saluden. Com un jove d'estirp iberica, Aule Frontis Galeria, a qui anomenen Urgídar, hispà de la Res Publica Leserensis, adscrita a la tribu Galeria, una de les trenta-cinc tribus de Roma entre les quals els romans es reparteixen el seu món.

Urgídar observa August. Sap que l'emperador ha dominat les últimes revoltes a Hispània, d'on va tornar triomfant l'any passat, el mateix any en què ell va arribar també a Roma per a la seva conquesta particular: aprendre a escriure i declamar, ser un bon poeta.

Urgídar ha arribat a temps de veure desfilar el victoriós August pels carrers de Roma al costat d'una estàtua de la deessa Minerva, protectora de les arts i la guerra. August ha conquerit el món i ara es concentra a conquerir esperits. August embelleix Roma, la qualla de temples, arcs, fòrums, aqüeductes, monuments per al poble, que embelleixen la capital dels romans. August, vencedor en la guerra, s'ocupa ara de les arts, s'envolta d'oradors, de filòsofs, d'historiadors, de poetes, agrupats al voltant de dos dels

seus més il·lustres lloctinents, els nobles Gai Cilni Mece-
nes i Marc Valeri Messala Corví.

Urgídar, que escriu poemes, sent que ha arribat a Roma
en el moment idoni. Sent que està al centre del món, del
món en què vol estar. Alça la mà per saludar el *princeps*. Per
un moment, diria que els ulls blaus d'August s'han creuat
amb els seus, que l'amo del món l'ha mirat.

Carta d'Urgídar al seu pare

Pare, fa un any que sóc a Roma i avui he vist l'imperador Cèsar August.

Pare, estic bé, i espero que també tu ho estiguis, i que ho estiguin la meva dolça mare i el meu respectat germà gran, i tota la família i la meva estimada ciutat de Lesera.

Pare, escric aquesta carta per explicar-te que avui he vist el fill del diví Juli Cèsar, el princeps, Gai Juli Cèsar Octavi August.

He saludat el pare de Roma, el pare de l'Orbe! I he pensat en tu, pare meu, perquè he recordat aquell viatge a la nostra Tarraco. Jo tenia només cinc anys, però no ho he oblidat, pare: agafat de la teva mà —que un dia va empunyar la gladius per Roma—, vaig veure Cèsar August per primera vegada.

Ha passat el temps i avui tinc ja divuit anys, però recordo aquell dia millor que cap altre de la meva vida! Perquè aquell dia vaig veure per primera vegada el mar, tan ampli i blau, i vaig veure per primera vegada August: es poden veure dues coses grans en un mateix dia?

Tarraco va ser llavors el melic del món, i nosaltres érem allà. Ho recordes? Vam arribar al fòrum atordits des de la nostra estimada Lesera, des de les nostres agrestes i orgulloses muntanyes. I al fòrum resplendent de Tarraco era on August impartia la seva justícia. I vam veure i vam sen-

tir. Malgrat els meus cinc anys, vaig sentir una cosa per a mi inoblidable des d'aleshores: un al·legat de Marc Porci Latró, amb aquella singular eloqüència que l'ha consagrat com el mestre dels millors retòrics i poetes de Roma, un mestre respectat i admirat pel mateix August!

La meua poca edat no va impedir que m'impactés la manera de parlar d'aquell home, la cadència i l'estil del seu discurs, la seva seductora convicció. Qui m'havia de dir, aquell llunyà dia a Tarraco, que avui Porci Latró seria el meu mestre! I a Roma mateix!

Així ha estat, pare: en arribar a Roma, fa un any, em vaig presentar a l'escola de Marc Porci Latró, com era el meu propòsit. Saps prou bé, pare, que des d'aquell dia a Tarraco no vaig anhelar res més que estudiar oratòria amb aquest constructor de romans. O potser es pot ser romà sense una llengua educada, àgil i afilada? No hi ha Roma si no hi ha verb. Mai t'agrairé prou, pare, que em donessis suport en el meu somni, malgrat el teu disgust! Sé prou bé que hauries preferit veure'm al costat del meu germà a la nostra Lesera, tenint cura de la pròspera ferreria i dels camps de blat. Però... també va ser culpa teua la meua passió, pare, perquè vas ser tu qui em va dur al fòrum aquell dia. I recordes com es delectava August en declamar l'advocat tarragoní Gavi Siló? «Mai no he sentit un pater familias més eloqüent i discret», vas ponderar. El primer dels romans bé sap valorar la bona paraula i les bones lletres!

I després vam poder honorar l'imperador Cèsar August, tu com a soldat veterà llicenciat després de la decisiva batalla de Munda, llavors feia vint anys, i jo com a fill del vell soldat. I el princeps recordava com tu i el teu bon amic Numeri Asini Balb, tots dos a les tropes de Quint Fabi Màxim, van escortar el diví Juli Cèsar i ell mateix —que te-

nia llavors els divuit anys que avui tinc jo, però amb més grandesa— durant un llarg tram del que avui és la Via Augusta, de tornada a casa.

*I quan el vaig saludar, August em va mirar i em va dir:
«Ave, petit aguiló iber.» Com puc oblidar-ho, pare?*

I avui, com et deia, l'he tornat a veure.

Urgídar davant Numeri

Estimat Numeri:

Si encara vius i un jove t'entrega aquesta carta, aquest jove és el meu fill. Sóc Cneo Frontis, el teu vell company d'armes a Hispània, i el meu fill es diu Urgídar.

Fa vint anys que no sabem res l'un de l'altre, Numeri, i desitjo que els déus t'hagin tractat bé. Amb mi han estat benèvols: m'han donat dos fills de Nerseadín, la recordes? Vivim tranquils a Lesera, que avui és ja una ciutat, la Res Publica Leserensis. Recordes la ciutat, de fundació ibera? En camins a prop seu ens va assaltar una partida de sanguinaris bandits celtibers, i vam salvar la vida esquena contra esquena, esgrimint amb vívesa les nostres bogues. Jo vaig matar un atacant que estava a punt de ferir-te, tu un altre que anava a ferir-me a mi. Et recordo amb molt afecte, Numeri, i et prego que no m'hagis oblidat... El meu fill prefereix el càlam a l'espasa, i té un somni: estudiar a Roma, a l'escola de Marc Porci Latró, el gran orador de bressol hispà. Et prego que l'ajudis a arribar fins a ell, si això t'és possible. D'altra banda, el meu fill estarà a la teva disposició per al que necessitis. Ell sap la gran estima que sento per tu, i et venerarà com a un pare.

Et saluda a tu i els teus,

CNEO FRONTIS GALERIA

—Per Júpiter Màxim, vine aquí, noi! —trona Numeri després de llegir la carta que acaba d’entregar-li el jove Urgídar. L’abraça.

Urgídar ha trobat la casa de Numeri, l’amic del seu pare, una modesta però digna *domus* al nord del fòrum. Urgídar s’ha creuat amb sacerdots i grangers que venen animals per a sacrificis, canvistes i venedors d’atuells, vasos i llanternes, i grups de lliberts que freguen la gorra frígia del déu Màrsies, també anomenat Líber, perquè patrocina la llibertat dels que han estat esclaus. Urgídar ha sabut localitzar veterans legionaris a les tavernes en què es juga a daus, es beu vi dels encontorns i es canta. Així ha trobat la pista de la *domus* de Numeri.

Numeri és ja sexagenari, com el seu pare, una mica més gran fins i tot, o més desgastat pels anys. Li queden poques dents, es deixa créixer la barba més de dos dies, és corpulent i un pèl grassonet, i amb una coixesa causada per alguna vella ferida. Viu de la seva paga, sense estretors, i de les rendes proporcionades per un petit patrimoni acumulat després d’anys de moure bé els seus diners.

—Mentre no trobis un altre lloc on allotjar-te, viuràs aquí amb nosaltres, fill. Màrcia!

Numeri presenta la seva família a Urgídar: la seva néta Màrcia, un any menor que Urgídar. En veure-la i tocar-li la mà, Urgídar sent que les galtes i el coll se li enrojolen: és molt maca. A Urgídar li agrada veure que ella abaixa les parpelles en la seva presència, i endevina sota la túnica unes formes rotundes, com les de Venus en algunes estàtues.

La presència de Màrcia ha fet recordar a Urgídar alguna aventura carnal amb amigues de Lesera, ocults en els bladars del seu pare. Però ara és a Roma.

Seguici

—Ve per allà!

Entre els caps de la multitud reunida al fòrum, Urgídar entreveu els cavalls blancs que tiren del carro daurat de Cèsar August. Recolzat a la base d'una columna, Urgídar allarga la mà a Màrcia per ajudar-la a pujar al seu costat i facilitar-li un camp de visió millor. Són els fastos públics de la celebració del cinquantè aniversari del *princeps*, i tot Roma victoreja el seu líder màxim.

Palmes i llorers, pètals de flors i fulles de roure esquitxen l'aire de Roma en homenatge a August, i des d'un estrat elevat i engalanat assisteixen a la desfilada cerimonial, com si es tractés del déu Apol·lo, les tres dones més properes a la vida del Cèsar: la seva dona Lívia, la seva germana Octàvia i la seva filla Júlia.

A Màrcia li interessa més delectar-se amb els vestits, adorns i pentinats de les tres dones imperials que veure el pas del mateix August i el seu seguici. Urgídar ajuda Màrcia a sostenir-se en el pedestal de la columna, on a penes hi ha lloc per a tots dos, i la sosté cenyint-li la cintura amb el seu avantbraç. Ben junts veuen la desfilada de lictors, guàrdies, músics, senadors i poble esvalotat. Urgídar adverteix l'escalfor dolça del cos de Màrcia contra el seu sota el ventre, li traspassa els plecs de les túniques, i li creixen les ganes d'estrènyer-la una mica més contra el seu engonal.

Però es conté, per respecte a la néta del seu protector, el vell soldat amic del seu pare, el veterà Numeri. I adverteix que aquesta contenció, aquesta retenció li resulta fins i tot més excitant.

—Què t’ha agradat més, Màrcia?

—Que guapa estava Júlia! T’hi has fixat? Quina cinta tan bonica que duia al pentinat, els plecs de la túnica eren preciosos, i la *stola*, quin color blau!

Urgídar i Màrcia caminen cap al seu barri, després de la cerimònia. S’entretenen a la *macella*, el mercat permanent de Roma, una successió de venedors, molt a la vora els uns dels altres, de pastissos, teixits, espadenyas, atuells, vasos, miralls... Per a Urgídar, acabat d’arribar de la província hispana, de la llunyana i tranquil·la Lesera, l’espectacle de la Roma d’August resulta tan embriagador que li manté enar-dits els sentits sense interrupció.

Amb avidesa, Urgídar s’omple la mirada dels colors de Roma: del vermell de les teules de terracota, del blanc de les façanes, del verd òxid de les cobertes de bronze dels temples, de les columnates marmòries, policromes, de les estàtues daurades... I també de les ombres d’alguns bosquets de pins, de jardins públics donats per August i altres prohoms a la ciutat. La Roma d’August no para de créixer en grandària, presència i bellesa.

Els dos joves compren uns tramussos al mercat i s’aturen en un d’aquells jardins públics per compartir els lle-gums humits i xerrar una estona abans de tornar a la *domus* de Numeri per al sopar. Màrcia es fica un tramús a la boca i l’entreté en el seu llaminer llavi inferior, fent-lo llis-car de banda a banda, com si el pintés, pensativa.

—Deu ser veritat el que es diu de Júlia?

—De la filla d’August?

—Sí. Quants anys diries que té?

—Sóc dolent per a això, Màrcia. Quan et vaig veure, vaig pensar que passaves dels disset que tens, així que...

—Júlia té vint-i-sis anys, i l'any passat va parir el seu quart fill de Marc Agripa, el gran general d'August.

—I què dius que s'explica d'ella?

—Moltes coses! Que és una dona diferent, nova, moderna, que fa el que vol.

—El que vol?

—Que no obeeix ni el seu marit ni el seu pare.

—Parles de la filla del Cèsar com si fos una amazona o una deessa!

—O una puta.

—Màrcia!

Urgídar s'ennuega amb el tramús que acaba de ficar-se a la boca. El sorprèn sentir a parlar així la dolça i tendra Màrcia, tan cànvida. Però Màrcia no fa res més que repetir el que molts habitants de Roma comenten des de fa una mica més d'un any: en absència de Marc Agripa, el seu poderós marit, Júlia organitza festes amb els joves de les millors famílies romanes, fills de patricis, senadors i cònsols. Això és el que es diu. Els participants en aquestes festes són nois i noies de poc més de vint anys, cridats a heretar un dia les funcions dels seus pares, el timó i la riquesa de Roma. Rumors que parlen de desgavell, d'excessos sensorials... i sexuals. I amb Júlia sempre al centre. Com tantes altres dones romanes, Màrcia al·ludeix a aquests rumors amb una barreja de sorpresa, fascinació i rebuig.

Predomina la fascinació, una estranya fascinació agermanada amb la tremolor de la por en sentir-la.

—Has anomenat puta la filla del Cèsar August, Màrcia?

—Diuen que aprofita les absències del seu marit, sovint en campanya militar a les fronteres, per muntar fes-

tes en riques vil·les de Roma i ficar-se al llit amb molts homes.

—I tu creus que això és veritat?

—Sí.

—Per què?

—No ho sé, però jo crec que sí. Els rics sempre acaben fent el que volen, i si ella vol fer això... Els seus amics i ella disposen de moltes vil·les i jardins, esclaus, cuiners, músics... Ho tenen molt fàcil.

—Tu ho faries, Màrcia?

Ara és Màrcia la que s'ennuega davant la pregunta d'Urgídar. Ella només estava somiejant sobre els suposats llibertinatges de Júlia... i no esperava una pregunta personal. Es posa vermella. S'adona que el seu nou amic hispà pot estar pensant ara que ella, la néta del legionari llicenciat Numeri Asini Balb, està desitjant ficar-se al llit sense manies amb molts homes. Màrcia descobreix que aquest pensament és excitant, que la mirada inquisitiva d'Urgídar li fa pessigolles i la complau, però també la posa nerviosa i la fa sentir-se culpable d'alguna cosa, de manera que s'afanya a marcar la seva posició.

—No!

—Ah. I què vols tu, Màrcia?

—Jo? Casar-me. Em casaré amb un home guapo, fort, treballador i honrat, amb un bon romà que em protegirà i amb qui tindrè fills i una llarga vida.

Crema la sang

—De manera que t'agradaria casar-te?

—Sí, com es van casar els meus pares i es van casar els meus avis i com ha de ser a Roma! August ha decretat unes lleis per disciplinar aquests joves de l'alta societat que es queden solters per fer una vida fàcil i esbojarrada.

Màrcia expressa d'una tirada les idees i aspiracions de qualsevol romana lliure, qualsevol romana educada en la moral tradicional. Aquesta moral de la qual semblen voler escapar darrerament molts joves il·lustrats de les classes altes i senatorials. A Urgídar li complau la resposta, i fa que torni a mirar amb interès renovat la seva nova amiga. Urgídar ha rebut del seu pare, a Lesera, una educació d'acord amb l'antiga i tradicional moral romana.

Es tracta d'una moral sense fissures: l'home (*vir*) és la part activa de la societat, i ho és també en la parella. La dona és la part passiva, aquest és el seu encant! El matrimoni, doncs, és una societat en la qual l'home engrandeix i domina (*dominus*) la casa (*domus*). La seva dona, la protegeix i la guarda. I l'esposa, invariablement dòcil, obeeix el seu marit, gestiona la casa per delegació del poder del marit (*domina*), disposa dels esclaus (si n'hi ha) i preserva per al seu marit la *castitas*. És a dir, que amb la seva conducta pudorosa i cauta, i la seva fidelitat sexual, garanteix que no hi hagi sang estrangera que taqui la descendència del marit, el

seu llinatge, la seva casta. El matrimoni romà és un acord en què dues persones s'uneixen sense considerar, d'entrada, el plaer sexual, la passió, l'enamorament o l'amor.

—Perdona, Màrcia: m'ha semblat que parlaves com si tinguessis ganes d'actuar amb el mateix poc seny que atribueixes a Júlia. Em sap greu.

Mentre formula aquesta disculpa, Urgídar se sent molt atrevit i sent com li recorre el cos un pessigolleig d'excitació, gairebé com si estigués assaltant sexualment la bella Màrcia. En atribuir-li —encara que sigui només per llunyana suposició— les procacitats que ella mateixa atribueix a Júlia, Urgídar la col·loca en una situació que al jove iber li resulta provocativa i estimulante.

—I digue'm, Màrcia, què més es diu que és capaç de fer la filla d'August?

—Els seus sopars es converteix en festes que duren fins a l'alba, i hi ha ballarines sirianes i egípcies i gaditanes, esclaves molt joves i belles que ballen mig despullades, que mouen la cintura com només aquestes dones saben fer. I aquestes ballarines s'asseuen després entre els convidats.

Màrcia es deixa portar pels rumors més carregats de sensualitat. L'excitació d'Urgídar se li encomana. Encara que no ho reconeixeria ni davant seu mateix, sentir aquest poder no tan sols no la disgusta, sinó que l'anima a posar una mica més de llenya al foc, només una mica més...

—I que acaben tots ebris i forniquen als estanys, o entre els matolls aromàtics, o sota les estrelles, o al mateix *triclinium*, entre fruites i esclaus que toquen la lira, en postures atrevides, més variades que als bordells de Pompeii.

Màrcia es ruboritza escoltant-se a si mateixa i ja no és conscient de fins a quin punt enardeix el foc dels humors d'Urgídar, l'ardor de les seves medul·les. I segueix:

—Júlia ha fornicat amb una dotzena de joves patricis de noms il·lustres, i també ha fornicat amb músics, amb actors i amb poetes.

—Amb poetes?

Urgídar sent parlar de la presència de poetes a les festes sexuals de Júlia i sent interpel·lada la seva ardent vocació de poeta. Renova el seu interès per les xafarderies de Màrcia i atia la flama que li puja des dels engonals fins al pit.

—Hi ha artistes, escriptors, persones cultes i il·lustrades de l'alta societat. En aquestes festes es llegeixen els versos més lascius.

Han arribat davant la casa de Numeri, que és just a l'entrada reparant la porta. Màrcia se separa d'Urgídar i corre a saludar el seu avi. Li fa un petó a la galta, fa un alegre saltiró i es fica dins la casa. Numeri mira el seu jove pupil.

—Urgídar! Ha anat bé la tarda? Fill, m'agrada veure que t'ocupes de Màrcia i que us feu amics. M'agrada, sí.

Urgídar, encara atordit per l'excitació de la conversa amb Màrcia, inclina el cap i es disculpa davant Numeri per no quedar-se a sopar. Addueix que s'ha citat amb un col·lega de l'escola d'oratòria. Diu que tornarà més tard a dormir i se'n va precipitadament.

Els seus instints carnals, encesos per Màrcia, el porten cap als carrers de Subura, el barri amb fama d'aplegar el major nombre de prostíbuls de Roma.

In tabernae

Urgídar reté a les pupil·les les imatges de les moltes dones que s'ofereixen als vianants a gairebé qualsevol racó de Roma. No ha deixat de veure-les ni un sol dia des que va arribar a la ciutat. De totes les temptacions de la capital del món, aquesta recurrent presència femenina es converteix per al jove iber en la més apressant.

I en aquest crepuscle romà, després de la picardiosa conversa amb Màrcia, després d'imaginar fornicacions amb sensuals ballarines gaditanes i dones imperials a vil·les romanes, la temptació l'arrossega.

Urgídar dubta, tens, un pèl nerviós, no acaba de decidir cap a on dirigir els seus passos, no sap si endinsar-se al barri de Subura, de fama prostibulària, si tornar a la zona del fòrum o si torçar cap a la del teatre de Marcel, sota els arcs acollidors del qual (*fornix*) es fornica amb facilitat amb meuques del carrer, que disposen aquí d'una modesta màrrega, separada de la vista dels transeünts per una simple cortina. Una cortina sovint foradada acull algun passejant curiós. Urgídar no sap bé què fer, però sí que està determinat a una cosa: aquesta nit vol sentir el cos tebi d'una dona enganxat al seu i acariciar-li els pits i les natges, sentir l'escalfor del seu humit entrecreix als dits i fer lliscar el seu palpitant membre pel jardí de Venus, llaurar-lo i enfonsar-lo fins a l'arrel.

Urgídar ha pogut gaudir d'alguns fregaments d'amagat amb noies de Lesera, jocs picardiosos sempre fugaços i sobresaltats, però no ha tingut ocasió encara de mantenir una relació sexual prolongada i plena amb una dona experta i desimbolta, amb una dona que forniqui amb ell sense més jocs ni embuts que els encaminats a satisfer-lo. A casa seva, a Lesera, ha viscut sempre confortablement, però el seu pare no ha pogut tenir esclaus ni, per desgràcia, esclaves en els cossos dòcils de les quals desfogar-se.

L'ànsia l'atordeix, entra en una taverna per insuflar-se ànims amb algun mos i un got de vi. Menja una mica de pa rústic amb formatge d'ovella i beu un trago molt llarg del vi de la casa, diluït en aigua segons els cànons romans, i lleument aromatitzat amb fonoll per gust del taverner.

—No és un falern, eh? Ha, ha, ha...

És un jove assegut a la seva dreta qui li parla, uns quants anys més gran que ell, somrient, de mirada simpàtica i expressió eixerida. Urgídar el mira, alçant les celles, inquisitiu, i ja més relaxat que quan hi ha entrat.

—Al vi, em refereixo: que no és falern, ni cècub, ni calcari, ni formiat. Un sabí, com a molt! I prou modest, per anar tirant, i que duri!, he! he! —pontifica el jove espontani, que eleva la seva copa, brindant-la als déus, per apurar-ne el contingut d'un glop i demanar-ne una altra.

—Hi entens, de vins, veig —apunta Urgídar, a qui el nou interlocutor li inspira confiança i el fa somriure, per la seva alegre desimboltura.

—Entenc una mica de gairebé tot, encara que no gaire de res, ha, ha... Digue'm Hermini. I tu?

—Jo? Jo sóc Urgídar, i aquest vi em sembla molt bo, atès que no tenim vi d'Hispània.

Índex

Preàmbul I: Fris de fotos	11
August	13
Lívia	14
Ovidi	15
Júlia	17
Tiberi	18
Juli Antoni	20
Urgídar	22
Preàmbul II: Venjança augusta	23

LLIBRE I (any 12 aC)

August es desperta	29
Carta d'Urgídar al seu pare	32
Urgídar davant Numeri	35
Seguici	37
Crema la sang	41
<i>In tabernae</i>	44
<i>In vino veritas</i>	46
Al bordell	49
Dos homes castos	52

Marc Porci Latró	57
Júlia llegeix Ovidi	65
Al circ	68
Matrimoni imperial	74
Termes i gelosia	81
Esposes d'Ovidi	88
Ovidi conquista	94
Carta d'Urgídar al seu pare	98
Sopar amb Ovidi	100
Lívia al seu palau	103
Cita a la Domus Augustea	108
Màrcia davant la santíssima Lívia	114
La verge desflorada	119
El casament	126
De festa amb Júlia	135
Júlia pareix Pòstum	147
De pare a pare	154
Lladre de nens	159
Parella dionisiaca	169
Tiberi, fill de Medea	176

LLIBRE II (any 2 aC)

A l'illa de Rhodus	183
Atemptat fallit	194
<i>Ars amatoria</i>	204
Cartes al Palatí	215
August actua	225
<i>Damnatio memoriae</i>	233
Júlia, exiliada a l'illa Pandataria	240

LLIBRE III (any 8 dC)

Ovidi cau (illa d'Ilva)	247
A Tomis	256
Vidència	261
Màrcia parla	268
Constel·lació familiar	272

LLIBRE IV (anys 14-18 dC)

El final de Pòstum (Caprae-Planasia, any 14 dC) ..	281
August acomiada la funció (Nola, any 14 dC)	292
<i>Tristeses</i> (Tomis, any 18 dC)	299
El final d'Ovidi (Tomis-Roma, any 18 dC)	311